

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

***ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
ОЧИМА МОЛОДІ***

**МАТЕРІАЛИ
V Міжвузівської студентської
наукової конференції**

20 травня 2021 року

Харків 2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Прокопенко І. Ф. – радник ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Члени оргкомітету:

Радченко Л. П. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Сідельнікова І. В. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Соляр В. В. – завідувач кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Мельникова О. В. – доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент

Зайцева П. О. – член Ради молодих учених ХНПУ імені Г.С.Сковороди, здобувач вищої освіти бакалаврського рівня 4 року навчання

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
(протокол №5 від 11 травня 2021 р.)*

Тенденції та перспективи розвитку економіки XXI століття очима молоді: матеріали V Міжвузівської студентської наукової конференції (20 травня 2021 р., м. Харків). – Харків: ХНПУ, 2021. – 173 с.

У збірці представлено матеріали V Міжвузівської студентської наукової конференції, присвяченої Дню науки. Дослідження учасників конференції розкривають актуальні проблеми економічної теорії та практики. Розглядаються питання формування сучасної національної економіки в умовах глобалізації, процеси інноваційного розвитку на мікро- та макрорівнях, аспекти оптимізації фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва, проблеми інституційно-правового забезпечення й управління розвитком підприємств, економічної освіти.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст публікацій несуть автори та їх наукові керівники.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 «ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ».....	6
Бондаренко Я. О. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: РЕАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	6
Строгов С. А., Сухов В. М. АНТИКРИЗОВІ ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗГОРТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ.....	10
Міжерицький В. А. ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	16
Коновалова А. С. ДИНАМІКА ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	20
Мажнікова В. Г. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ.....	24
Золотухіна Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ.....	29
Алексєєва Н. Р. ПРИЧИНИ ЦИКЛІЧНИХ КОЛИВАНЬ В ЕКОНОМІЦІ.....	33
Нос Д. Ю. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОЇ КРИЗИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	38
Гавриленко А. І. БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ - ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	41
Костюк В. О. ОСОБЛИВОСТІ БЕЗРОБІТТЯ СЕРЕД МОЛОДІ.....	45
Винник Б. Р. ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	48
Савельєв В. О. ВВП УКРАЇНИ, ЙОГО ДИНАМІКА ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ.....	52
Удовиченко Д. О. БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	54
Приваліхіна І. К. ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	58

Алексєєва Наталія Романівна
ХНПУ імені Г.С. Сковороди
факультет початкового навчання, 2 курс, 22 група
Науковий керівник - к.п.н., доцент кафедри
суспільно-економічних дисциплін і географії Рядинська І. А.

ПРИЧИНИ ЦИКЛІЧНИХ КОЛИВАНЬ В ЕКОНОМІЦІ

Періодичні зміни кон'юнктури ринку, які називають циклічними коливаннями, впливають на всіх без винятку суб'єктів господарювання. Циклічні коливання можуть бути регулярними і нерегулярними. Нерегулярні коливання виникають випадково, мають складну структуру, часто не мають встановленої причини. Регулярні ж коливання підрозділяють на сезонні і циклічні. Сезонні в основі своїй мають причинами природно-кліматичні чинники.

Циклічні коливання мають безліч теорій, які обґрунтовують першопричини їх виникнення. У кожної з цих груп є свої причини, основні чинники, які впливають на їх появу. Однак існує необхідність зменшення негативного впливу наслідків циклічних коливань, як на економіки держав, так і на діяльність окремих суб'єктів господарювання. Тому існує необхідність в комплексному дослідженні основних причин виникнення циклічних коливань, що є основою для формування ефективної стратегії регулювання впливу циклічних коливань на економіку України з урахуванням специфічних особливостей країни і багатого світового досвіду в такому регулюванні. Вивчення причин, факторів, що впливають на виникнення тих чи інших видів циклічних коливань сьогодні виступає актуальним і значущим.

В останні роки багато вчених приділяють значну увагу питанням вивчення циклічних коливання. Питання циклічних коливань і їх вплив на економіку на сучасному етапі досліджували такі вчені: Ю. Бажал, О. Білорус, О. Бандура, В. Геєц, В. Кучеренко, І. Лукінов, С. Мочерний, Б. Панасюк, Ю. Пахомов, В. Савчук, А. Чухно та інші. Хоча першопричини виникнення різних видів

циклічних коливань сьогодні вимагають більш детальної розробки та осмислення. Дане питання вимагає подальшого розгляду, в зв'язку з надзвичайною важливістю даного питання для розробки заходів щодо зниження впливу циклiчних коливань на діяльність підприємств.

Питання, які досліджуються, характеризуються недостатньо комплексної наукової обробкою. Дослідження, які проводяться, не мають системного характеру, а розглядають лише окремі аспекти першопричин виникнення циклiчних коливань в економіці. Рішення наміченого питання вимагає застосування комплексного підходу, який повинен базуватися на досконалому аналізі основних теоретичних концепцій першопричин і чинників виникнення циклiчних коливань.

Метою даної статті виступає теоретичне обґрунтування головних причин і факторів, що впливають на виникнення циклiчних коливань в економіці з урахуванням розвитку провідних світових теоретичних концепцій.

Світова економіка і економіка будь-якої країни - є динамічною системою. Вона знаходиться в постійному русі, мінлива і непостійна. Відбувається постійна зміна рівнів виробництва, споживання, зміна рівня цін. Періодично відбувається падіння, періодично зростання. Таку динаміку прийнято називати економічними циклами. Впливу циклiчності економіки схильна до будь-яка країна з ринковим типом економіки. Ринкова економіка передбачає свободу в співвідношенні рівноважного рівня попиту і пропозиції, що призводить до виникнення економічних циклів.

Економічні цикли ще називають діловими циклами. Хоча виділити чітку періодичність виникнення циклів дуже складно. Виділяють основні три групи циклів: короткострокові, середньострокові і довгострокові. Кожна з цих груп циклів має свої причини і наслідки для економіки країни. Тому і регулюватися вони повинні по-різному.

В економічній теорії існує безліч теорій виникнення циклів. Основні виділяються в теоріях причини виникнення циклів наступні:

1. Імпульси, що впливають на економіку (Р. Фріш).

Широке поширення в дослідженні причин циклів отримав підхід, заснований на імпульсах, які порушують економічну рівновагу.

На економіку постійно впливає безліч імпульсів, які і дають поштовхи виникнення циклічних коливань. Імпульсів може бути безліч, тому економіка знаходиться під постійним їх впливом, таким чином, циклічні коливання виникають в економіці постійно.

2. Зміна рівня сонячної активності, виникнення плям на сонці (С. Джевонс).

Так звану теорію зовнішніх чинників заснував С. Джевонс. Основною ідеєю його теорії виступає взаємозв'язок 11-річного циклу зміни сонячної активності і економічних циклів. Однак вплив сонячної активності він обмежував впливом тільки на сільське господарство і врожайність, торгівлю. Джевонс вважав, що торговельні кризи виникають у зв'язку з періодичними змінами погоди, посиленням віддачі тепла сонцем кожні 11 років, а також те, що роки з високою врожайністю повторюються також кожні 11 років. Дана теорія на сучасному етапі не отримала значного поширення, хоча має і своїх послідовників, які поширили вплив сонячної активності на інші сфери економіки.

3. Відмінності в ритмах виробництва органічної і неорганічної матерії (В. Зомбарт).

В. Зомбарт уявляв собі теорію виникнень циклів таким чином: погода впливає на здоров'я - воно впливає на настрій, а настрій, в свою чергу - на кон'юнктуру. Простежувалася зв'язок орієнтації людини на розширення виробництва, в зв'язку з чим, потрібно все більше людей, і впливом зміни настроїв людей на розвиток економіки. У даній теорії простежується залежність циклів від психологічної складової.

4. Співвідношення рівня песимізму і оптимізму в діяльності людей (В. Парето).

Збільшення рівня песимізму в настроях населення веде до негативних наслідків в економіці і, навпаки. Оптимістичні настрої підприємців на товарних

і фондових ринках ведуть до збільшення спекулятивних операцій, до збільшення цін і курсів цінних паперів. Дані спекулятивні настрої швидко передаються і проявляються в роздуванні попиту і необґрунтоване збільшення виробництва. Криза приходить зі збільшенням позикового відсотка. Це ще одна теорія, заснована на психологічному стані людини і його здатності до сприйняття інформації.

5. Недостатність споживаного доходу в порівнянні з виробленим (Р. Мальтус і Ж. Сімонді).

Ж. Сімонді вважається засновником теорії недоспоживання, основною ідеєю якої виступає те, що причиною виникнення циклічних коливань виступає значний обсяг доходу, який йде на заощадження, а не на споживання. Таким чином, порушується рівновага між виробленими товарами і реалізованими на ринку. Частина кошти, залишених на заощадження, не забезпечує таким чином достатнього попиту на вироблені товари.

6. Зміна облікової ставки відсотка (Р. Хаутрі).

Основна причина виникнення циклічних коливань, по Хаутрі, це зміна грошових потоків. Зміна облікової ставки, експансія або обмеження банківського кредиту призводять до виникнення циклів. Надмірний ріст облікової ставки привід до подорожчання кредитних ресурсів і стримування розвитку економіки, і навпаки.

7. Надмірні заощадження (теорія недоспоживання) (С. Кузнець).

Тривалість циклів, що розглядаються С. Ковалем - 15-20 років. Основну причину їх він бачив в демографічних процесах і будівельних змінах. Тобто зміна чисельності населення, приплив і відтік мігрантів впливають на виникнення циклічних коливань, а також зміна обсягів будівництва виступають причинами даних циклічних коливань. Періодичність розглянутих циклів 15-20 років відштовхується в основному від періодичності наростання обсягів будівельних робіт.

Проаналізувавши різні теоретичні концепції виникнення циклічних коливань, можна зробити деякі висновки. Частина з теоретичних концепцій

досить вузько розглядає можливі причини виникнення циклічних коливань, акцентуючи увагу на природних або психологічних факторах. Частина авторів, навпаки, основні причини бачать всередині самих капіталістичних систем. Найбільш повно причини виникнення циклічних коливань бачив Дж. Кейнс. Але і його теорія виникнення циклічних коливань сьогодні може бути доповнена і поглиблена. Не можна не враховувати вплив науково-технічного прогресу і спекулятивних операцій на виникнення циклічних коливань в світі.

Дослідження і виявлення основних причини викликають циклічні коливання в економіці дають можливість сфокусувати увагу на даних причини при розробці заходів спрямованих на підвищення конкурентоспроможності підприємств в динамічно мінливих умовах функціонування, знизити негативні впливи циклічних коливань на діяльність підприємств.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко В. Р. Моніторинг світових ринків харчової сировини та продукції АПК. Навчальний посібник // В. Р. Кучеренко, А. В. Андрейченко, Р. В. Грінченко. – Одеса : Прес-курер, 2013. – 112 с. 2. Аукуціонек С. П. Сучасні буржуазні теорії та моделі циклу: критичний аналіз. - М. : Наука, 1984. - 223 с. 3. Кондратьєв Н. Великі цикли кон'юнктури і теорія передбачення. - М. : Економіка, 2002. 4. Мендельсон, Л. А. Теорія та історія економічних криз і циклів. - М. : Соцекгіз, 1959-1964. - Т. 1. - 691 с. 5. Циклів економічних теорії / Осадча І. М. // Франкфурт - Чага. - М.: Радянська енциклопедія, 1978. - (Велика радянська енциклопедія: [в 30 т.] / Гл. Ред. А. М. Прохоров; 1969-1978, т. 28). 6. Ромер, Девід. Вища макроекономіка. - 2-е вид. - М. : Видавничий дім Вища. шк. економіки, 2015. - 854 с.